

Bevarandeplan för Natura 2000- området SE240137 Stora Kortorp

Länsstyrelsen
Örebro län

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU som skapades för att hejda utrotning av vilda djur och växter och att bevara deras livsmiljöer. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EUs fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EUs fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom nätverket av Natura 2000-områden säkerställs livsmiljöer och arter inför framtiden. Varje land är skyldigt att bevara utpekade naturtyper och arter i landets Natura 2000-områden. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. I Örebro län finns 28 av dessa naturtyper. Taiga, slätterängar i låglandet och högmossar är några exempel på utpekade naturtyper i vårt län. I länet ingår 43 arter i fågeldirektivet och 25 arter ingår i habitatdirektivet. Exempel på arter som ingår i fågeldirektivet är havsörn, trana och tjäder och exempel på arter i habitatdirektivet är läderbagge, större vattensalamander, asknätfjäril och guckusko.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska det finnas en bevarandeplan (eller skötselplan) med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Även hot mot Natura 2000-området och behov av bevarandeåtgärder, t.ex. skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska tydliggöra inriktningen på förvaltningen av området och ligga till grund för tillståndsprövningar enligt miljöbalken. Bevarandeplanen fastställs av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar ändras; den är ett så kallat "levande dokument".

Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t.ex. beslut om bildande av naturreservat.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen.

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0240137 Stora Kortorp

Kommun: Hallsberg

Områdets totala areal: 15,2 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2017-03-16

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2017-03-20

Markägarförhållanden: Privat

Regeringsbeslut, historik: SPA: Nej, pSCI: 2001-06-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

6230 - Stagg-gräsmarker

6270 - Silikatgräsmarker

6410 - Fuktängar

1166 - Större vattensalamander, *Triturus cristatus*

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden

I Natura 2000 området Stora Kortorp är de prioriterade bevarandevärdena den rika floran och faunan med många arter som är typiska för lång hävdkontinuitet.

Motivering

Hävdade gräsmarker tillhör de mest artrika naturmiljöerna och minskar i hela landet. En del av betesmarken är upptagen i den nationella bevarandeplanen för odlingslandskapet. Stor del av betesmarken är även utpekad som riksintresse för naturvården. Naturvärdet består främst i den långa hävdtraditionen och den rika floran knuten till betesmarken.

Prioriterade åtgärder

Fortsatt bete och röjningar vid behov.

Beskrivning av området

Gården Stora Kortorp med tillhörande åker- och betesmark ligger i en skogsbygd, där de flesta gårdarna har försvunnit. Åker- ängs- och betesmarker har i regel planterats igen med barrskog. Tack vare fårskötseln, som idag bedrivs på Stora Kortorp, är en stor del av gårdens gamla marker fortfarande i hävd. Betesmarkerna betas av både nötkreatur och får idag. Markanvändningen har varierat över tiden. I öster blev den tidigare ängsmarken uppodlad under första hälften av 1900-talet för att sedan övergå till permanent bete. Andra delar av den gamla ängen övergick direkt till betesmark. Spår av äldre tiders markanvändning finns i form av husgrund, odlingsrösen och äldre väg. Husgrunderna på Kortorp består av en stallgrund (på tomten) samt jordkällare och rester efter ett skjul, troligen vedbod i den så kallade Baggfällan väster om bostadshuset.

Betesmarkerna innehåller före detta åkermark och mark som tidigare varit äng. De är varierade och består av alltifrån torra partier med berghällar till riktigt fuktiga områden. Genom östra betesmarken rinner en bäck och i västra betesmarken finns flera småvatten med större vattensalamander. Björk är det vanligaste trädslaget, men trädskiktet består även av rönn, sälg, oxel, apel, al, asp, lönn, hägg, jolster, körsbär, gran och tall. Buskskiktet domineras av en. Floran är artrik och innehåller ett flertal hävdgynnade arter, d.v.s. kärlväxter som är anpassade till äldre ögödslade och välhävdade fodermarker.

I och strax intill betesmarken finns sex små dammar varav tre hyser större vattensalamander. Förutom större vattensalamander finns vanlig groda och åkergroda i området liksom mindre vattensalamander. Även hasselsnok är känd från området. Det finns en rik fågelfauna i området med bl.a. morkulla, enkelbeckasin, trana, spillkråka, gröngöling, göktyta, mindre o större hackspett samt stenknäck.

Vad kan påverka negativt

- Utebliven röjning av igenväxningsvegetation och minskat eller upphört bete leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Alltför kraftig röjning av buskar och träd så att organismer som är beroende av dessa strukturer missgynnas.
- Överbete. Alltför intensivt betetryck påverkar naturtypen negativt.
- Skötsel som avlägsnar småbiotoper, kantzoner och mosaikmiljöer och skapar skarpa gränser mellan olika markslag påverkar naturtypen negativt.

Bevarandeåtgärder

Gällande regelverk:

- Det krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken).
- Större delen av betesmarken är kvalificerad för landsbygdsprogrammets miljöersättning med särskild skötsel.
- 1166 Större vattensalamander:
Vilt levande exemplar av arten är fredade enligt 1-4 stycket 4§ Artskyddsförordningen (2007:845) vilket innebär att det är förbjudet att avsiktligt störa, fånga eller döda arten, eller avsiktligt förstöra eller skada bo- och viloplatser samt att skada eller samla in ägg. Vilt levande exemplar av arten omfattas av 23§ Artskyddsförordningen vilket innebär att det är förbjudet att förvara och transportera arten.

Övriga bevarandeåtgärder

- Fortsatt beteshävd, anpassad till floran. Vid behov röjningar av igenväxningsvegetation.
- Naturtypen 6230 staggrika gräsmarker ska anmälas till regeringen vid nästa tillfälle att göra uppdateringar.
- 1166 Större vattensalamander:
I Natura 2000-området bör dammar underhållas, rensas från viss vegetation och i vissa fall fördjupas och eller förstoras. Grävning har gjorts i kanten på ett par av dammarna, men det finns behov av att gräva ur ytterligare. Planer finns på att gräva ur dammarna ytterligare med 1/3 under hösten 2017.
- Bete i omgivande hagar upprätthålls.
- Skog intill bör tillåtas växa fritt, med ökande andel löv och död ved i markskiktet som mål. Dammar ska vara solexponerade från söder. Omvandling av planterad barrskog till betesmark utanför området skulle främja artens långsiktiga utveckling på platsen.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målandikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målandikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet

6230 - Stagg-gräsmarker

Areal: 0 ha. Arealen ej fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 2,9 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Artrika, hävdpräglade stagg-gräsmarker nedanför trädgränsen på torra-friska, silikatrika jordar. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet, men kan vara stadd i igenväxning. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0-30 %.

Hävdgynnade arter ska finnas.

På stagg-gräsmarker är stagg en av de viktigaste arterna men för att det ska räknas som 6230 måste vegetationen i övrigt vara artrik, det räcker inte med att det bara finns stagg. Staggen ska vara väl spridd i markerna. Stagg-gräsmarkerna kan vara mycket örtrika och kan ibland hysa ovanliga växter. Örtrikedomen gör dem viktiga för många insekter, inte minst fjärilar och bin. Naturtypen kan uppträda i olika skepnader beroende på bland annat fuktighet och klimat.

Den del som i Stora Kortorp utgörs av stagg-gräsmarker är till största delen enbuskmark med rödven, fårsvingel och stagg. Flera andra karaktärsarter för stagg-gräsmarker finns i området, t.ex., blekstarr, hirsstarr, blodrot, gökärt och knägräs. Lite ovanligare typiska arter för naturtypen kattfot och slättergubbe finns också.

Bevarandemål

Arealen av stagg-gräsmarker (6230) ska vara minst 2,9 hektar. Regelbundet bete ska påverka området. Artsammansättningen i fält- och bottenkiktet ska vara karakteristisk för naturtypen. Ingen igenväxningsvegetation ska förekomma mer än i begränsad utsträckning. Typiska arter såsom stagg, jungfrulin och slättergubbe ska finnas i området.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt för naturtypen i området. En relativt stor betesmark som inrymmer många olika mikrohabitat och därmed finns lämpliga miljöer för en stor spännvidd av arter. Staggrik med flera typiska arter för naturtypen. Betetrycket behöver dock öka jämfört med 2016 då det var måttligt-svagt.

6270 - Silikatgräsmarker

Areal: 10,6 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 7,69 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Silikatgräsmarker är den vanligaste betesmarkstypen i Sverige och har vanligen en örtrik markvegetation. Det är artrika, hävdpräglade gräsmarker på torra-friska, silikatrika jordar. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet, men kan vara stadd i igenväxning. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0-30 %. Hävdgynnade arter ska finnas.

Silikatgräsmarkerna i Stora Kortorp utgörs till största delen av björkhage med rödven, stagg och enbuskmark. Längs med diket som genomkorsar delytan i öst- västlig riktning finns starrvegetation. Dominerade för naturtypen typiska arter är stagg, knägräs, svartkämpar och hirsstarr. De rödlistade och för naturtypen typiska arterna fältgentiana, slättergubbe och sommarfibbla har noterats i Stora Kortorp. Andra typiska arter i området är t ex darrgräs, kattfot, blåsuga, brudbröd, jungfulin och mandelblom.

Bevarandemål

Arealen av Silikatgräsmarker (6270) ska vara minst 7,6 hektar. Regelbundet bete ska påverka området. Artsammansättningen i fält- och bottenskiktet ska vara karakteristisk för naturtypen. Ingen igenväxningsvegetation ska förekomma mer än i begränsad utsträckning. Typiska arter såsom brudbröd, jungfrulin och mandelblom ska finnas i området.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt för naturtypen i området. En relativt stor betesmark som inrymmer många olika mikrohabitat och därmed finns lämpliga miljöer för en stor spannvidd av arter. Betestrycket behöver dock öka jämfört med 2016 då det var måttligt-svagt.

6410 - Fuktängar

Areal: 1,27 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Hävdpräglade fuktängar med blååtäl eller starr nedanför trädgränsen. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet, men kan vara stadd i igenväxning. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0-30 %. Hävdgynnade arter ska finnas.

Fuktängen utgörs i Stora Kortorp av den typ som finns på surare jordar, ibland torvrika, med blååtäl, tåg- och starrarter, t.ex. karaktärsarten för fuktängar knaggelstarr. Naturtypen har i detta fall utvecklats på före detta åkermark som har försumpats och överförs till bete. Fuktängen är öppen. Endast enstakar buskar med alsly finns i området. Det går bäck från Rösjön till Ängsjön längs södra gränsen av fuktängen samt en mindre bäck från nordväst vilken ansluter till bäcken från Rösjön och rinner vidare ut i Ängsjön.

Bevarandemål

Arealen av Fuktängar (6410) ska vara minst 1,27 hektar. Regelbunden hävd ska påverka området. Det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller körspår som medför negativ påverkan. Al och sly/ungträd ska inte tillåtas ta överhanden. Igenväxningsvegetation (älggräs, knapp- och vecketåg mm) ska inte tillåtas dominera i fältskiktet. Typiska arter såsom enkelbeckasin, sumpmåra och hirsstarr ska finnas i området.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är inte gynnsamt för naturtypen. Naturtypen har för kort kontinuitet i området och det råder brist på typiska arter. På sikt kan ett gynnsamt bevarandetillstånd utvecklas om hävden fortsätter. Betet var 2016 måttligt. Igenväxningsvegetation finns, men hålls efter till viss del av betesdjuren.

1166 - Större vattensalamander, *Triturus cristatus*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Större vattensalamander leker på våren i små till medelstora, permanenta vatten-samlingar, som kan vara gårds- och branddammar, grusgropar, lertäkter, naturliga kärr, hållkar, avsnörda kustvikar eller skogstjärnar. Det är ovanligt att vattnen är mindre än 10 meter i diameter och grundare än 0,5 meter. Att vattnet är permanent är viktigt för den långa larvutvecklingen. Större vattensalamander är snäv i val av lekmiljö. Ofta finner man den i dammar utan att reproduktion förekommer där. Dessa lokaler verkar endast användas som tillfälliga rastlokaler.

Lekvattnen bör vara fisk- och kräftfria eftersom larverna är utsatta för en kraftig predation från dessa djurgrupper. Frånvaron av fisk innebär också att det finns ett rikt utbud av lämplig föda (evertebrater). Flertalet av de svenska lekvattnen har hög mångfald av ryggradslösa djur och ofta även av vattenväxter som t.ex. olika arter av nate och igelknopp. Lekvattnen bör vara solbelysta så att de blir isfria tidigt på våren och håller en hög temperatur långt in på hösten.

Med undantag för lek- och larvperioden lever större vattensalamander på land, där den tycks ha mycket specifika val av miljö. Djuren håller till under murkna träd-stammar och stubbar, i smågnagargångar, under mossbeklädda stenar och i block-terräng, vanligen i fuktig huvudsakligen lövdominerad skog, men påträffas sällsynt även på öppen mark som t.ex. i fuktiga hagar med högvuxet gräs eller på vägar under vandring.

I Natura 2000-området finns flera mindre, solbelysta småvatten som är lämpliga lekmiljöer för större vattensalamander. Arten förekom under lektid i tre olika dammar inom Natura 2000-området samt en strax utanför Natura-området vid inventering 2002. Arten har konstaterats reproducera sig i en av dessa. 2008 noterades tre honor under lektid i Natura-området. Arten har dessutom observerats i två småvatten öst och nordöst om gården.

Bevarandemål

En livskraftig population ska finnas inom området. Antalet fisktomma lämpliga lekvatten för större vattensalamander ska vara minst 4 i området. Det ska finnas lämplig landmiljö med död ved i dammens/dammarnas närmaste omgivning. Det ska finnas minst 0,2 ha äldre lövskog inom 1 kilometers avstånd från lekvatten för större vattensalamander.

Negativ påverkan

- Habitatförstöring genom ändrad hydrologi. Många leklokaler försvinner genom igenläggning av dammar, dikning och dränering.
- Uttorkning av lekvatten innan larverna är färdigutvecklade.
- Arten är känslig för avverkning av gammal lövdominerad skog i nära anslutning till området.
- Övergödning kan bidra till perioder av syrebrist vilket har en negativ inverkan för överlevnaden av ägg och larver.
- Barrskogsplantering eller igenväxning runt annars lämpliga lekvatten medför bl.a. beskuggning som fördröjer eller omintetgör överlevnadsmöjligheterna för larverna.
- Dålig hävd av betesmarken leder till igenväxning och därmed sämre ljusförhållanden.
- Habitatbrist och fragmentering är ett problem då arten har en begränsad spridningsförmåga. Goda förutsättningar för långsiktig överlevnad nås först vid dammtätheter närmare 4 dammar/km². Mycket pekar på att den större vattensalamandern kräver fungerande metapopulationsdynamik för långsiktig överlevnad i ett givet område.

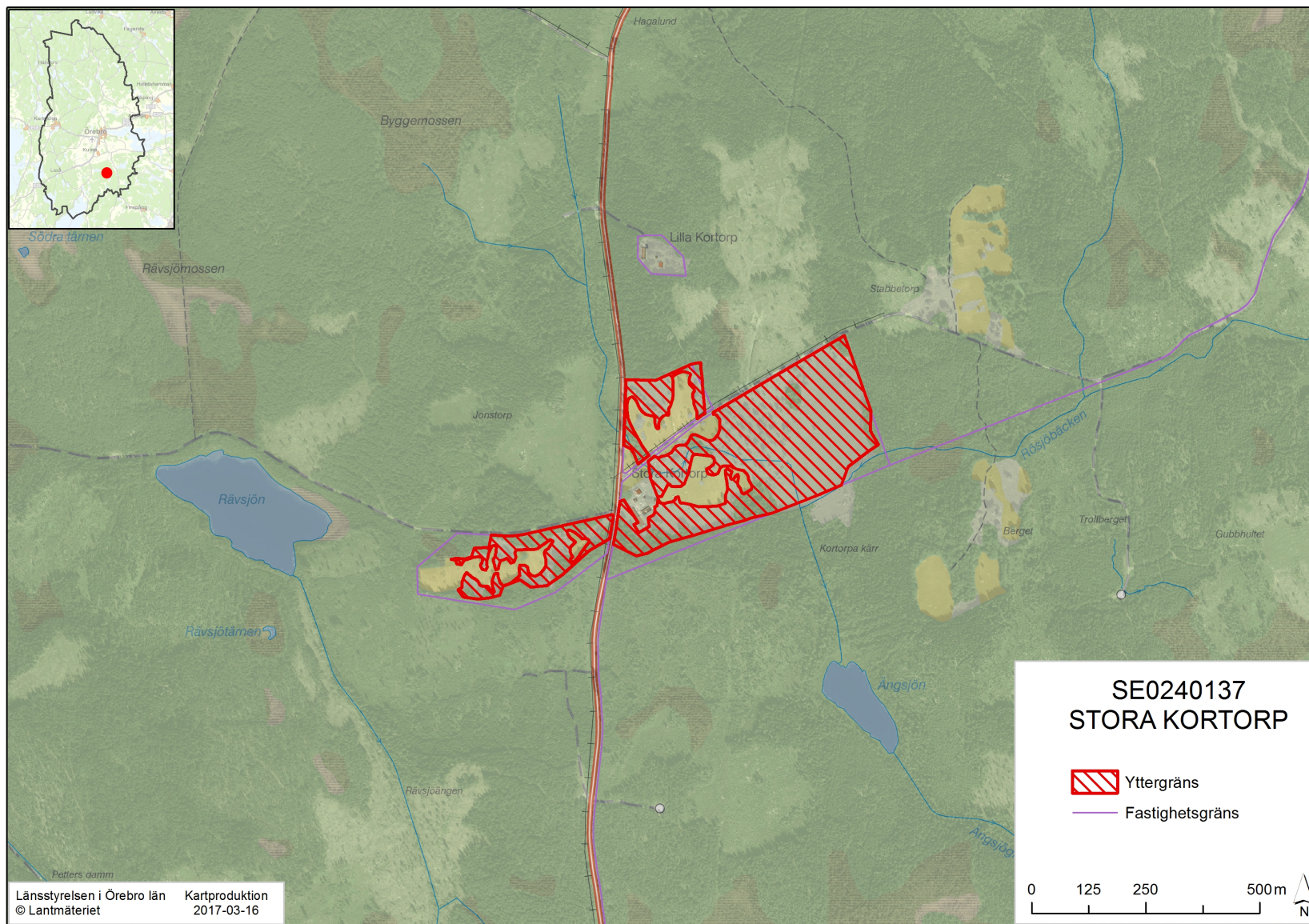
Bevarandetillstånd

Bevarandestatusen bedöms är inte gynnsam. Dammarna ligger mer än 500 m från andra lokaler med förekomst av arten och är därmed något för isolerade för att bevarandestatusen ska vara gynnsam. Sommaren 2016 torkade dammarna ut tidigt på säsongen.

Dokumentation

- Artportalen, ArtDatabanken SLU (www.artportalen.se)
- Gustafson, D., Hellberg, E., Andersen, A. & Malmgren, J. C. (2003). Större vattensalamander (*Triturus cristatus*) i tio Natura 2000-områden i Örebro län: Test och utvärdering av övervakningsmetodik 2002. Länsstyrelsen i Örebro län, publ nr 2003:25.
- Hellberg, E., Gustafson, D., Malmgren, J. C. & Rygne, H. (2003). Större vattensalamander (*Triturus cristatus*) i Örebro län: Inventering 2003 och sammanställning av kända lokaler 1989-2003. Länsstyrelsen i Örebro län, publ nr 2003:26.
- Jordbruksverket (2002-2004). Inventering av värdefulla ängs- och betesmarker. Jordbruksverkets databas TUVÅ och GIS-skikt.
- Länsstyrelsen i Örebro län (1995). Inventering av ängs- och hagmarker i Örebro län, södra delen, objekt 61:57. Publ nr 1995:14.
- Länsstyrelsen i Örebro län (1997). Enskild rådgivning till markägaren 1997, inom kampanjen Markernas mångfald.
- Länsstyrelsen i Örebro län (2000, 2002) Åtgärdsplan enligt miljö- och landskapsbyggsprogrammets miljöersättning för betesmarker. Gäller 2001-2005. Brukare är T 1230.
- Länsstyrelsen i Örebro län (2005). Basinventering av Natura 2000-områden i T-län 2004-05, objekt SE0240137.
- Länsstyrelsen i Örebro län (2005). Uppföljning av gräsmarker av Natura 2000-områden i T-län 2004-05, objekt SE0240137.
- Länsstyrelsen i Örebro län (2014). Uppföljning av gräsmarker av Natura 2000-områden i T-län 2004-05, objekt SE0240137.

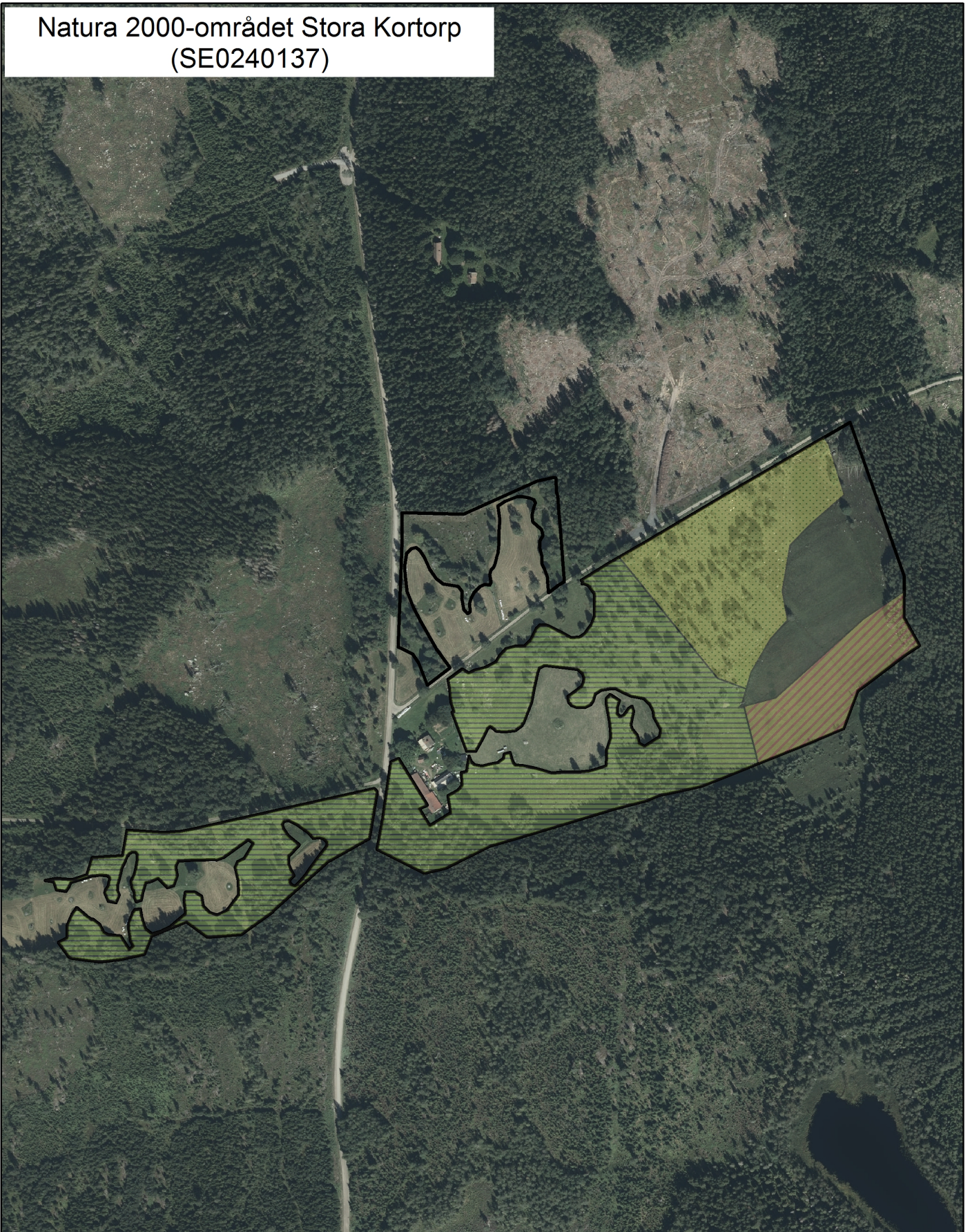
Översiktskarta

Naturtypskarta

Natura 2000-området Stora Kortorp
(SE0240137)

0 50 100 200 m

Naturtyp

	6230 - Stagg-gräsmarker		6410 - Fuktängar		Yttergräns
	6270 - Silikatgräsmarker				

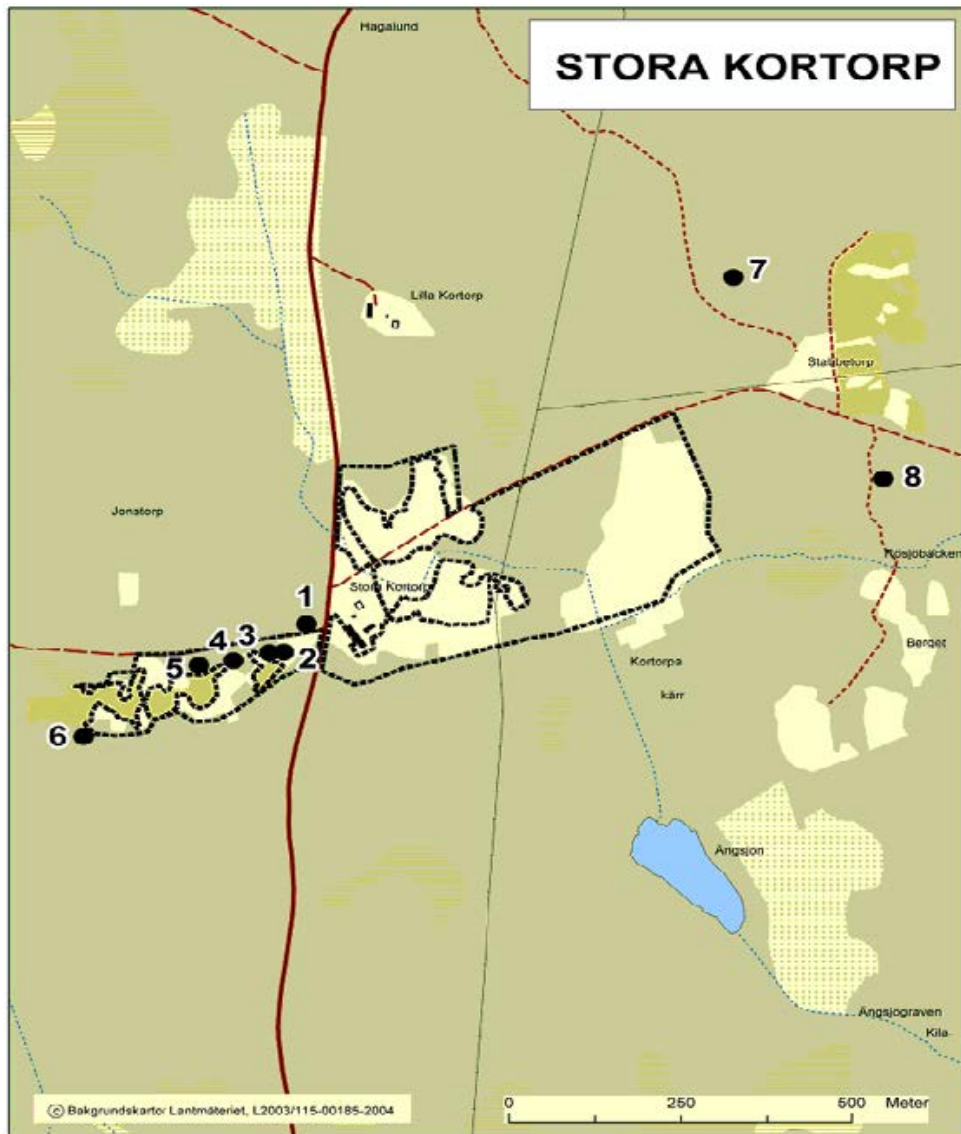
Kartproduktion
2016-01-20

Länsstyrelsen i Örebro län
© Lantmäteriet

Karta över Salamanderdammar

Länsstyrelsen
Örebro län

Länsstyrelsen i Örebro län
Stortorget 22, 701 86 Örebro
010-224 80 00
orebro@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/orebro